

SXEDIO.J16

25.5.1958: ΠΛΗΡΗΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ ΤΩΝ ΣΑΒΒΑ ΜΕΝΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΑΚΗ ΓΙΑΣΟΥΜΗ ΜΑΤΣΟΥΚΟΥ ΣΤΗ ΓΥΨΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΑΚΕΛ "ΧΑΡΑΥΓΗ"

Η εφημερίδα του ΑΚΕΛ "Χαραυγή" έδωσε πλήρης λεπτομέρειες παό τη δολοφονία των Σάββα Μένοικου και Τάκη Γιασουμή Μάτσουκου στο Λευκόνοικο και τη Γύψου.

Η εφημερίδα στέγασε το σχετικό ρεπορτάζ γύρω από τις δυο δολοφονίες ως ακολούθως:

"Στα όρια του καννιβαλισμού και της Ιερής Εξέτασης. Το όργιο της πολιτικής δολοφονίας έχει εξεγείρει κάθε πατριωτική συνείδηση. Πρωτοφανής εξυπηρέτηση του αποικιακού δόγματος. Πλήρεις λεπτομέρειες της γκαγκστερικής μεθόδου που χρησιμοποίησε συμμορία φανατικών στο Λευκόνοικο για να δολοφονήσει τον τίμιο συντεχνιακό εργάτη Σ. Μενοίκου. Ξέσπασμα της λαϊκής οργής με συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις στο Βαρώσι, τη Λεμεσό και τη Λάρνακα. Οι κηδείες των φονευθέντων στη Γύψου και τις Γούφες. Αύριον κηρύσσεται παγκύπρια 24ωρη παναπεργία".

Εγραφε η "Χαραυγή" για τα δύο εγκλήματα:

"Η πολιτική παραφροσύνη σαν το έσχατο όριο του κομματικού φνατισμού ανέβασε προχθές τις μέθοδες της αδσελφοκτονίας σε νέα ύψη, δανειζόμενη από τον καννιβαλισμό την Ιερή Εξέταση του Μεσαίωνα, τη χιτλερική θηριωδία και τη διαρκώς "συγχρονιζόμενη" γνωστή οργάνωση εξολόθρευσης των Νέγρων. Και δεν είναι μόνο αυτό. Ο γκαγκστερισμός ο ντυμένος με τα γαλανόλευκα κουρέλια, όπως κατάντησε με τις αλληπάλληλες πράξεις του το τιμημένο λάβαρο του εθνικού αγώνα, χρησιμοποιώντας τα βόλια και τους κορμούς των δένδρων για να δένει και να βασανίζει μέχρι θανάτου τίμους εργαζόμενους "πέτυχε" με τις προχθεσινές πράξεις του να καταφέρει νέα πλήγματα

στην καρδιά του λαού, να υπηρετήσει δουλικά το δόγμα του "διαίρει και βασίλευε" και να δυσχεράνει τον αγώνα της αυτοδιάθεσης στην πιο κρίσιμη καμπή.

Ένα απέραντο βογγητό στέλνει στα ύψη η Μεσαορία. Ωϊμέ όμως, δεν είναι τούτη τη στιγμή το βογγητό της κακομοιριάς απ' τα καμένα και καταστρεμμένα σπαρτά. Κλαίει, στενάζει και βογγά η Μεσαορία για τα παιδιά της που πριν από την ώρα τους, προτού ο χάρος ξεκινήσει για το σπιτικό τους. Ξεκίνησαν άλλοι, άνθρωποι ετούτοι, αδέρφια τους, Έλληνες, με τα ρόπαλα, τα τουφέκια και τα μαχαίρια, τις πέτρες και τους πήραν αυτοί τη ζωή, γιατί;

Οι εντολές της θρησκείας- λέει ο Παπάς της Γύψου, ο Παπα Νικόλας-δεν επιτρέπουν τον φόνο. Ου φονεύσεις, είπε ο Χριστός. Τώρα λένε πως υπάρχουν άλλοι λόγοι. Ο Τάκης όμως πρόκειται για τον σκοτωμένο της Γύψου- μου ορκίστηκε στον Θεό πως δεν είχε τίποτα σε βάρος του. Ξέρω εγώ;

Γιατί; Γιατί; ρωτά και το Λευκόνοικο και η Γύψου και οι Γούφες, τα τρία τούτα συνταιριασμένα χωριά, δύο μίλια μακριά το ένα από το άλλο, που από ψες λες κι' ένα ασήκωτο βαρύδι ήρθε κι' έκατσε από πάνω, κι ούτε αέρας ούτε ήλιος τα βλέπει, γιατί το αίμα, γιατί τα δάκρυα, ο πόνος, η πίκρα, ο οδυρμός; Μα να δώσουμε ειρμό στις σκέψεις μας.

ΣΤΙΣ ΓΟΥΦΕΣ

Είναι ένα χωριουδάκι τόσο δα. Δεκαοκτώ όλο-όλο είναι οι ελληνηνικές οικογένειες, οι άλλες είναι Τούρκικες. Η εκκλησία 1,5 μήνα δεν λειτουργήθηκε, η καμπάνα της δεν χτύπησε. Σήμερα όμως από πέρα ακόμα, κάτω προς την δημοσιά Λευκονοίκου- Λευκωσίας ακούγεται βροντερό το βαρύ νταν-ντάν της κηδείας. Μπαίνεις στο χωριό. Τούρκικα τα πρώτα σπίτια του. Ρωτάς και σου λένε: Δεν ακούτε το κλάμα;

Κλάμα; Μ'αν είναι κλάμα αυτό τότες ποια πρέπει νάναι η λέξη για τον οδυρμό; Μια γυναίκα αναμαλιάρα, ξυπόλητη, με σχισμένα τα ρούχα σέρνεται μέσα στους

δρόμους, χτυπιέται, τραβά τα μαλλιά της, διπλώνεται και κάθετα και τραγουδά-τραγουδά. Ναι, τραγουδά μ' εκείνο τον τρόπο που ξαίρουν να τραγουδούν μονάχα οι δικές μας οι γυναίκες, όταν ο πόνος έχει πλημμυρίσει και καρδιά και σωθικά, και γίνεται απο μοναχός του κάτι σαν τραγούδι, σαν κλάμα...

Τί να πεις; Τί κουβέντα να κάνεις μαζί της; Στεκόμαστε μπροστά της με κατάνυξη και από μέσα στο μοιρολόγημα βγάζουμε την ιστορία που την επιβεβαιώσαμε και από τον γαμπρό της τον Σωτήρη και από το Λευκόνοικο.

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Ο Σάββας Μενοίκου δούλευε στη Δεκέλεια, από τρία χρόνια τώρα, σαν εργάτης στους κατράδες. Πριν ήταν εργάτης στο Υγειονομείο στο Λευκόνοικο. Κάθε απόγευμα λοιπόν γύριζε ο Σάββας από τη δουλειά του στο χωριό και στις **6.30-7** το αργότερο ήταν στο σπίτι. Κείνο το μοιραίο βράδυ, ήταν οι **7** και ο Σάββας δεν φάνηκε ακόμα. Πηγαίνει η Ροδού, η γυναίκα του στον Σωτήρη και του λέει:

- Ανησυχώ Σωτήρη. Ο Σάββας ποτέ του εν αρκεί.

- Να πάμε στο Λευκόνοικο να δούμε Ροδού- της λέει ο Σωτήρης. Κι έτσι πήραν αυτοκίνητο και πήγαν. Στο Λευκόνοικο βρίσκουν ένα εργάτη που δούλευε μαζί με τον Σάββα στη Δεκέλεια. Τον ρωτάνε και κείνος τους είπε πως ήταν μαζί (ένας νέος από το Λευκόνοικο μου είπε επίσης πως είδε τον Σάββα να περνά με το ποδήλατο και να τραβά για το χωριό του).

Οι ανησυχίες της γυναίκας μεγάλωσαν και να εκείνη τη στιγμή ακούνε τις καμπάνες του Αρχαγγέλου να παίζουν. Τράβηξαν κατά κει χωρίς να ξαίρουν γιατί. Κάτι γυναίκες έρχονταν από πέρα. Ήταν πανικόβλητες, λες κι είδαν άσχημο όραμα, λέει η Ροδού.

- Επιάσαν ένα Μένοικο, δέσαν τον στον ευκάλυπτο και διούν του, εφωνάζαν οι γυναίκες.

Σαν τρελλή τώρα η γυναίκα του έκανε μπροστά. Η πλατεία μπροστά στην εκκλησιά ήταν γιομάτη. Η γυναίκα αριθμούς δεν μπόρεσε να μας δώσει- και που

έβλεπε εκείνη τη στιγμή, σε 200 όμως τους ανεβάζουν άλλοι που τους είδαν, και ήταν σχεδόν όλοι μικροί μαθές. Τρέχει η γυναίκα και εκεί μέσα στον κύκλο στη ρίζα του μεγάλου ευκάλυπτου βλέπει ξαπλωμένο τον άντρα της. Ήταν δεμένος πισθάγκωνα μ' ένα γερό σχοινί, και στο στόμα του ήταν δεμένο σφιχτά ένα μαντήλι. Αφωνα η γυναίκα του πέφτει απάνω του.

- Μίλα μου, μίλα μου, Σάββα μου- φωνάζει και τον χαϊδεύει. Ο Σάββας όμως ήταν άφυχος.

- Φύε, φύε που δαμέ, θα σε σκοτώσουμε,- ήταν η απόκριση των "παλληκαριών" τριγύρω.

- Σκοτώστε με, σκοτώστε με κι εμένα- βρήκε φωνή να πει η χαροκαμένη γυναίκα. Σκοτώστε με να πάω με τον Σάββα μου- κι' έγειρε πάλι απάνω στον σκοτωμένο.

- Κοντά του ήταν ένας ρότσος, τόσο μεγάλος-διηγιέται. Με κείνον εχτυπούσαν τον Σάββα μου. Και όλοι τους εφωνάζαν και τσιριλλούσαν. Εν προδότης, εν προδότης.

Μια ταπέλλα- παίρνει το λόγο ο Σωτήρης- που κρέμασαν πάνω στον ευκάλυπτο έγγραφε πως ο Σάββας ήταν προδότης, γιατί εκτυπούσε τα μωρά τους εφωνάζαν " ζήτω η ΕΟΚΑ".

Για τούτο ο τελευταίο μας διηγιέται ο μικρός γιος του Σάββα- ο Κυριάκος. Οχτώ χρονών παιδάκι είναι, δευτέρα τάξη του σχολείου, κι όμως δείχνει μεγάλο, σοβαρό. Ξαίρει πως σαν μιλάνε οι άντρες δεν κάνει να κλαίνε. Μας μιλά, φωναχτά με στόμφο και μόνο κάπου, κάπου ακούς τον λυγμό και βλέπεις το κάτω χείλι να τρεμοπαίζει.

- Μιαν ημέρα πήγαινα σπίτι μου, και μες στο στενό εκόψαν με μερικά παιδιά και με έδεραν. Ελαλούσαν πως είμαι αριστερός Ακελιστής- λέει το 8χρονο παιδάκι που σίγουρα εφημερίδα ακόμα δεν τα καταφέρνει να διαβάζει. Και συνεχίζει:

- Εκλαιγα. Βγήκε έξω η μάνα μου και εθύμωσεν τους. Ήταν και ο πατέρας μου σπίτι και είπεν τους να μη με δέρνουν και έδωσε τους από ένα μπάτσο. Και ξαίρεις- ανεβάζει τη φωνή του ο μικρός- εκείνοι

ύβριζαν τον παπά μου με κάτι βρωμόλογια που δεν κάμνει να τα πω.

Να λοιπόν η φοβερή προδοσία του Σάββα Μένοικου, για την οποία όφειλε να πληρώσει με τη ζωή του κι' όχι με τον απλό κλασσικό τρόπο τιμωρίας, αλλά με τον πιο απάνθρωπο, με τον πιο καννιβαλικό τρόπο.

- Ας πει το χωριό πως ο Σάββας μου δεν είχε μέλι στην καρδιά του, συνεχίζει η Ροδού και παίρνουν τα λογια της οι άλλες γυναίκες που στέκονται εκεί.

- Ήταν καλός άνθρωπος και δουλευτής- λέει η Χατζήνα, η Χατζηδεσποινού- δέκα χρόνια μας εδούλεψε και δούλευε σαν τον μαύρο.

- Είχε καλύτερον άνθρωπο απ' αυτόν γιε μου, λέει μια ανεψιά του από τον Αγιο Νικόλαο που είναι και το χωριό του Σάββα και που κατέβηκε και κείνη στην κηδεία- δουλευτάρης, Μα τώρα, τώρα η Ροδού πως θα ζήσει τα παιδιά του;

Ψηλά ανεμίζουν οι γαλανόλευκες πούφεραν μαζί τους λαϊκές οργανώσεις από τα τριγύρω χωριά. Πενθούν και κείνες κι' είναι μεσίστιες γιατί Έλληνας είναι ο σκοτωμένος κι' είναι διπλό το πένθος τους γιατί ο σκοτωμος έγινε στη σκλαβωμένη Κύπρο από χέρι που που έχει την αξίωση να λέγεται "μόνο Ελληνικό".

ΑΛΛΑ ΣΗΜΕΙΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Υπάρχουν φυσικά ένα σωρό άλλες λεπτομέρειες γύρω από το αποτρόπαιο έγκλημα που θυμίζει μονάχα λυντσαρίσματα Νέγρων στην Αμερική. Όταν οι "παλληκαράδες" έπαιζαν την καμπάνα για να μαζέψουν τον κόσμο, βγήκαν ταυτόχρονα τα χωνιά (τηλεβόες με τους οποίους η ΕΟΚΑ έδινε συνήθως τα βράδια διαταγές στους κατοίκους των χωριών ή άνδρες της διάβαζαν δημόσια τις διαταγές του αρχηγού της ΕΟΚΑ) και καλούσαν τους Λευκονοικιάτες να πάνε στον αυλόγυρο της εκκλησιάς για να δουν την τιμωρία ενός "προδότη" αριστερού. Επίσης σ' όλο το διάστημα του λυντσαρίσματος, ενώ οι εγκληματίες χτυπούσαν μ' ότι

έβρισκαν μπροστά τους το θύμα, δυο αυτοκίνητα έφεγγαν με τους προβολείς τους τον τόπο του εγκλήματος.

Το φριχτότερο όμως είναι που μέσα στους" θεατές" βρίσκονταν και δυο ιερωμένοι. Και δεν ακούστηκαν από το στόμα τους ούτε μια λέξη, ούτε μια κίνηση τους δεν πρόδωσε το παραμικρό αίσθημα αποδοκιμασίας- τουλάχιστο γιατί το έγκλημα γινόταν διπλα στο σπίτι του Θεού. Μια γυναίκα μονάχα φώναξε:

- Αφήστε τον. Είναι κρίμα που τον Θεό. Και της βούλωσαν το στόμα.

Κι ένας άλλος τόλμησε να πει πως δεν πρέπει να σκοτώνουμε τέτιον τρόπο ένα άνθρωπο, έστω κι αν είναι προδότης και τον κυνήγησαν να τον σκοτώσουν κι' αυτόν.

Είναι και κάτι άλλο όμως. Οι καμπάνες άρχισαν να κτυπούν από τις **7.30**. Ο παντζουριλισμός και οι καννιβαλικοί χωροί συνέχιζαν γύρω από το θύμα ίσα με τις **8.30** όταν η γυναίκα του πήγε και τον βρήκε. Η αστυνομία όμως παρουσιάστηκε μόλις περασμένες **9**. Κι' όταν ρωτήθηκε αστυνομικός πού τον βρήκαμε στις Γούφες για την αργοπορία αυτή είπε:

- Πού να ξέραμε, συχνά παίζουν οι καμπάνες. Μπορεί νάταν και για πυρκαϊά.

Ο ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΗΣ

Είναι απόμαχος παπάς ο Παπά-δημήτρης. Δεν λειτουργεί πια, μόνο αυτός όμως προθυμοποιήθηκε και πάει να θάψει τον Σάββα. Παπά δικό τους οι Γούφες δεν έχουν.

- Ούτε φάγαμε, ούτε κοιμηθήκαμε ψες, που το κακό μας- μας είπε ο παπάς. Είναι πράγματα αυτά; Μα τι θα κάμεις; Από το κακό στο χειρότερο πάμε.

Χθες το πρωί παιδιά του δημοτικού στο Λευκόνοικο παρήλασαν στους δρόμους φωνάζοντας "αίσχος στο ΑΚΕΛ", "αίσχος στον Ζιαρτίδη" κλπ.

ΣΤΗ ΓΥΨΟΥ

Η Γύψου είναι μόλις δυο μίλια από το Λευκόνοικο. Μέσα στην ίδια νύχτα θάπρεπε κι' εδώ να ορφανέψει μια οικογένεια. Πέντε είναι τα παιδιά του

Σάββα Μένοικου, 6 του Τάκη Γιασουμή.

Δύσκολο είναι φυσικά να μετρήσεις τον πόνο, εδώ όμως πιο μεγάλο το χωριό, πιο μεγάλη κι η οικογένεια, ένας κορμαλιάς λεβεντοπατέρας, στέκεται ψηλά πάνω σε μια δόμη, βλέπει τριγύρω τα πλήθη πούλθαν ν' αποχαιρετίσουν το γιο του- είχε αυτοκίνητο από πέρα στη Δερύνεια- και μονολογά με το δικό του λεβέντικο τρόπο.

- Τους είδα τους άκουσα γιε μου, μου λέει ο γέρος κι' η φωνή του ακούγεται ίσα με πέρα κι όλοι σιωπούν- Άκουσα τους πυροβολισμούς και ο νούς μου πήγε αμέσως στο γιο μου. Βγήκα τον είδα να σέρνεται, τους φώναξα: Ηνταν που κάμνετε το γιο μου. Εμένα σκοτώστε. Εμένα, δεν με ακούσαν όμως γιε μου. Ερίξαν του ακόμα δυο σφαίρες, επήεν, επήεν ο λεβέντης μου.

Κι ο γέρος συνεχίζει. Μου σφίγει το χέρι και με τραντάζει:

- Άκουσα και το γιό μου να τους λέει. Ακούεις; Τους έλεγε: Γιατί; αν είμαι προδότης ο ίδιος να πάω ν' αυτοκτονήσω ο ίδιος. Μα πού ν' ακούσουν γιε μου; Πού ν' ακούσουν;

Μπαίνουν κι άλλοι στην κουβέντα. Τάχαν βάλει με τον Γιασουμή γιατί έπαιρνε με το λεωφορείο του αριστερούς στη δουλειά. Γι' αυτό του έκαψαν και πριν λίγο καιρό το αυτοκίνητο του στο Τρίκωμο.

- Άκούς γιε μου, παίρνει τον λόγο πάλι ο πατέρας του Γιακουμή. Πριν από καμμιά δεκαριά μέρες ο γιος μου ήταν στο Λευκόνοικο. Εκεί κάτι μαθητές τον κτύπησαν και του είπαν πως είναι προδότης. Γιατί είμαι προδότης, τους ρώτησε. Θα σου πουν στις Νέες Συντεχνίες του απάντησαν. Πήγε ο γιος μου στις Ν. Συντεχνίες. Τους ρώτησε να του εξηγήσουν, εκείνοι όμως "μούλλωσαν".

- Γιατί, γιατί τον σκότωσαν- ρωτά ο γέρος, ρωτά η Ουρανία, η γυναίκα του που δέρνεται πάνω από το νεκροκρέβατο, ενώ τα παδιάκια της στριφογυρίζουν χωρίς να καλοκαταλαβαίνουν ολόγυρα, γιατί ρωτούν κι' οι μοιρολογήτρες.

Η πομπή παίρνει το δρόμο για το νεκροταφείο. Λες και κίνησε παρέλαση για να διατρανώσει τα εθνικά, πατριωτικά και αισθήματα του λαού- Δάσος οι σημαίες οι ελληνικές, δάσος τα πλακάτ και τα συνθήματα - " Ζήτω η αυτοδιάθεση", "Ενότητα-σύμπνοια", "ζήτω το Ανορθωτικό Κόμμα του Εγαζομένου Λαού".

Και το χωριό βουίζει απ' τα συνθήματα: "Αίσχος στους δράστες, ενότητα", "ζήτω η αυτοδιάθεση".

Τα ίδια συνθήματα φλογίζουν τούτη τη στιγμή την καρδιά του διπλά μαρτυρικού λαού μας".